

Riska novērtējuma rezultātu izmantošana teritorijas attīstības plānošanā

Andris Maurāns

Jānis Prindulis

Riska novērtējumu pielietošana

- Eiropas valstu pieredzes raksturojums
 - Nīderlande
 - Apvienotā karaliste
 - Beļģija
 - Francija
 - Latvija
- Skaitlisko risku vēl izmanto
 - Zviedrijā, Norvēģijā, Šveicē

Nīderlandes riska normas

- Akceptējamā riska kritēriji IR un SR ir iestrādāti Nīderlandes likumdošanā
- Teritorijas izmantošanas nosacījumi

Riska pakāpe	Teritorijas izmantošana
$< 10^{-5}$	Pieļāva līdz 2010. gadam
$< 10^{-6}$	Dzīvojamā zona
$< 10^{-8}$	Visa veida apbūve ir atļauta

Nīderlandes riska normas

- Tipizētu objektu novērtēšana, kas atbilst $IR=10^{-6}/\text{gadā}$

SNG uzpildes stacijas piemērs

Annual sales [m ³ /jr] → Location ↓	< 500	500 - 1.000	1000 – 1500	> 1500
Truck unloading	25 m	35 m	40 m	QRA Required
Storage tank	Under ground: 25 m Above ground: 120 m			
Dispenser	15 m			

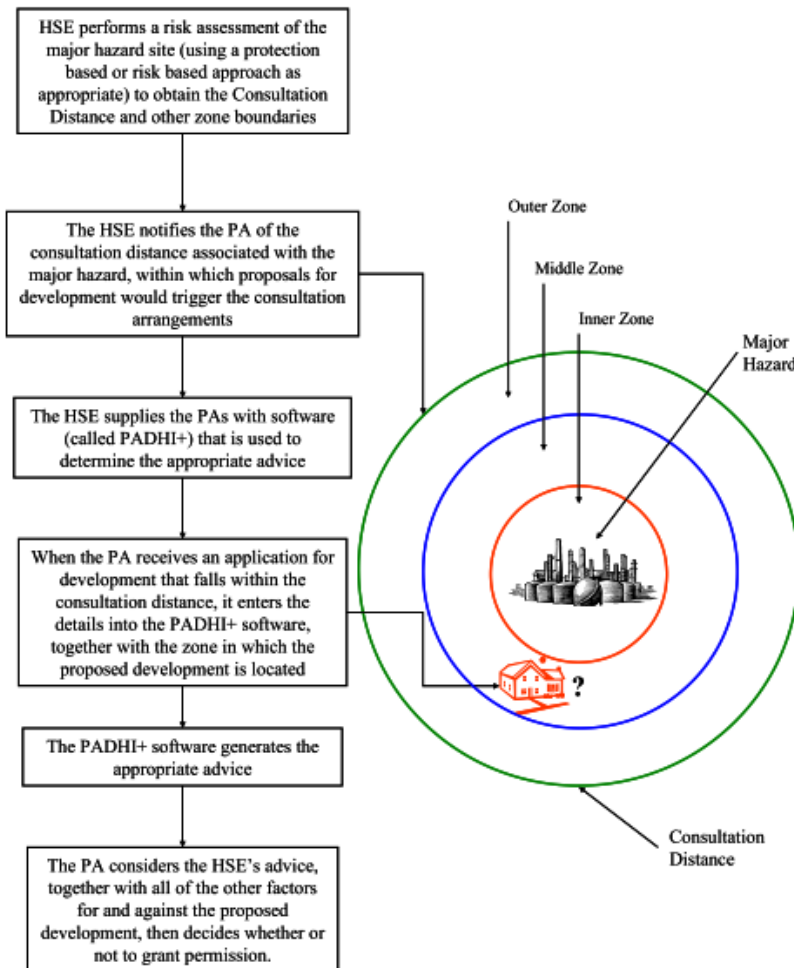
Apvienotās Karalistes pieeja

- Drošības distances trim zonām nosaka valsts institūcija UK Health and Safety Executive (HSE)
 - Iekšējā zona (10^{-5})
 - Vidus zona (10^{-6})
 - Ārējā zona ($0,3 \times 10^{-6}$)
- HSE kritēriji jaunu objektu izvietojšanai

Grupa	Apbūves tips	Teritorijas izmantošanas nosacījumi
A	Individuālā apbūve, hoteļi, atpūtas iestādes	Negatīvs lēmums, ja vairāk kā 25 cilvēki ir pakļauti lielākam riskam par 1×10^{-5} , vai vairāk kā 75 lielākam riskam par 1×10^{-6} .
B	Industriālā zona	Negatīvs lēmums tikai tad ja risks pārsniedz darba vidē pieļaujamo riska līmeni.
C	Tirdzniecības, sporta un kultūras objekti	Nav speciālu noteikumu. Ieteikums izmantot A grupas nosacījumu 100 un 300 cilvēkiem.
D	Lieli jūtīgi objekti (slimnīcas, skolas utt.)	Ieteikums izmantot A grupas nosacījumu par 1/3 samazinot ietekmes varbūtību

Apvienotās Karalistes procedūra

Beļģijas pieeja

- Akceptējamā riska kritēriji ir izveidoti kombinējot Nīderlandes un AK normas
- Teritorijas izmantošanas nosacījumi

Riska pakāpe	Teritorijas izmantošana
$< 10^{-5}$	Saimnieciskās darbības zona
$< 10^{-6}$	Dzīvojamā zona, kurā nedrīkst atrasties jūtīgi objekti – skolas, slimnīcas, aprūpes iestādes un
$< 10^{-7}$	Visa veida apbūve ir atļauta

Francijas pieeja

- Uz skaitlisko risku balstīta metode, kurā atsevišķi tiek aplūkoti
 - Momentānie riska scenāriji
 - Lēnie riska scenāriji (vērtē ietekmi tikai uz vidi)

<i>Seriousness</i>	<i>Moderate</i>	<i>Serious</i>	<i>Major</i>	<i>Very major</i>	<i>Disastrous</i>
<i>Frequency class</i>					
<i>A</i>	ALARA	No	No	No	No
<i>B</i>	OK	ALARA	No	No	No
<i>C</i>	OK	ALARA	ALARA	No	No
<i>D</i>	OK	OK	ALARA	ALARA	No
<i>E</i>	OK	OK	ALARA	ALARA	No

Francijas avāriju varbūtības kritēriji

<i>Frequency class</i>	<i>Qualitative frequency assessment</i>	<i>Semi-quantitative frequency assessment</i>	<i>Quantitative frequency assessment (per year)</i>
A	Frequent event	A hybrid model permitting risk-limiting measures to be taken into consideration	10⁻² 10⁻³ 10⁻⁴ 10⁻⁵
B	Likely event		
C	Unlikely event		
D	Very unlikely event		
E	Possible event with an extremely low probability		

Francijas avāriju nozīmības kritēriji

<i>Consequence</i>	<i>Very serious</i>	<i>Serious</i>	<i>Significant</i>
<i>Seriousness</i>			
Disastrous	>10	>100	>1000
Catastrophic	1-10	10-100	100-1000
Major	<1	1-10	10-100
Serious	0	<1	1-10
Moderate	0	0	<1

Latvijas pieredze

- Ventspils
 - Kopš 1994. gada ar Ventspils Domes lēmumu Ventspils pilsētā ir apstiprināti akceptējamā riska līmeņi, par pamatu ņemot Nīderlandes normatīvus
 - Riska normu pastāvēšanas laikā kopējais riska līmenis Ventspilī ir būtiski samazinājies
 - Ventspilī ieviestā vides licencēšanas procedūra panāca, ka uzņēmumi veica un saskaņoja riska novērtējumus pirms jaunu bīstamo objektu celtniecības vai esošo objektu rekonstrukcijas

Latvijas pieredze

- Rīga
 - Esošie teritorijas izmantošanas aprobežojumi ap bīstamajiem objektiem tika atzīti par nekorektiem
 - Jaunie Rīgas teritorijas izmantošanas noteikumi ir balstīti uz ES ieteikumiem, izmantojot individuālā un sociālā riska kritērijus

Individuālā riska kritēriji Rīgā

Riska zonas raksturojums	Individuālā riska kritērijs
Nepieļaujams riska zona	$> 1 \times 10^{-5}$
Pieļaujama riska zona ar papildus nosacījumiem	1×10^{-5} līdz 1×10^{-6}
Pieļaujama riska zona	1×10^{-6} līdz 1×10^{-8}
Nenožīmīga riska zona	$< 1 \times 10^{-8}$

Riska samazināšanas iespējas

- Bīstamā objekta atbildība
 - Bīstamo vielu aizvietošana
 - Bīstamo vielu apjoma samazināšana
 - Drošāku tehnoloģiju izvēle
- Pašvaldības atbildība
 - Dažādas izmantošanas teritoriju nodalīšana
 - Iedzīvotāju attālināšana no bīstamajiem objektiem

Lēmumu pieņemšana neviennozīmīgos gadījumos

- Domino efekta avāriju iespējamības un apjoma novērtējums
- Objekta gatavība ārkārtas situācijās
- Apdraudētās populācijas informētības un aizsardzības līmenis

Piesardzības princips

- Izvērtēt iespēju izvairīties no
 - Liela apjoma avārijām
 - Liela cilvēku skaita apdraudējuma

MĀCĪBU CENTRS

PALDIES PAR UZMANĪBU!

Laiks jautājumiem un diskusijai